

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на пів рік 20 кор.
на рік 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
за місяць 1-70 кор.

За границею:

на рік 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

»Вареш ми очі і душу ми вареш; а не возьмеш млости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, администрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Дамбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатаніє вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надсіланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Програма міністерства Бека.

(X) В середу покінчила посольська палата державної ради розправу над провізориєю бюджетовою і ухвалила її по конець сего року. При сій нагоді промовляв також міністер-президент бар. Бек. Обставини однак, серед яких говорив бар. Бек, не можна назвати корисними. В останних часах відбували ся в Австрії так часто зміни правительства, що державна рада не може виробити собі переконання про сталість і певність правительственной політики, хоч якби там запевненя виходили з правительственного місця. Тимто і становище нового правительства труднійше, як би здавало ся на перший погляд. При всім тим однак бар. Бек виступив у своїй промові з широко зачеркненою програмою, котра могла би завдати роботи на ціле десятилітє.

Передовсім зазначив міністер-президент, що теперішнє міністерство є парламентарне, хоч так бесідники польского кола, як і ческого клубу і з німецкого табору се заперечили. В математиці лише два відємні знаки дають додатний, але в політиці запереченя з трех головних таборів, на котрих правительство хоче опирати ся в своїй політиці, не доведуть так легко до додатного висліду. Се лише стає певним доказом сего невідрадного

положеня, в яким находить ся наша держава. Колиж міністер-президент мимо того заперечного потрійного відгону парламентарного вважає своє правительство парламентарним, то опирає се на тім почуттю і на тій сьвідомости, що головні сили свого міністерства вибрав зноміж парламенту, зноміж представників трех головних народностей в державі.

Покликанє представників народностей до міністерства, а передовсім з ческого і німецкого табору має по думці міністра-президента підготовити порозумінє і примиренє обох народностей в Чехах і тим довести до полагоди національно-політичного спору. Замір сей легко зрозумілий особливо з огляду на пересправи з Угорщиною, супроти котреї австрійське правительство потребує кріпкої підпори. Угорщина уміла доси все використувати неміч Австрії спричинену внутрішнім розладом, внутрішньою національно-політичною боротьбою а тим осягала великі економічні і політичні успіхи. Зовсім отже річ зрозуміла, що міністер-президент, котрий в першій своїй промові з 8. с. м. заняв таке рішучє становище супроти Угорщини, бажає придбати собі певну підпору для піддержки сего становища. Алеж і інші, а передовсім два останні попередники мали такі самі наміри, довести в Чехах до порозуміня і на тім оперти свою політику захисту супроти Угрів, однак не були так щасливими, щоби їх змаганя вінчали ся яким небудь види-

мим, тривким успіхом. Може бути, що бар. Бек буде мати щаслившу руку і що надії покладані на настрої викликаний цісарскою подорожкою до Чех, оставить тривкі насліді.

Бар. Бек зрозумів, що головним огнищем національно-політичної боротьби є Чехи і сподіває ся економічними впливами і впливом виборчої реформи злагодити національні суперечности. Замітно, що міністер-президент вважає вигляди виборчої реформи корисними і говорив про виборчу реформу якби про довершенє діло. Колиб се дійсно повело ся єму довести до кінця, то сим способом покінчить виборчу боротьбу і може довести до національно-політичного порозуміня, щоби мати вільну і кріпку руку супроти Угорщини.

Однак міністер-президент повинен тямити, що полагода національно-політичного спору в Чехах ще не доведе держави до ладу і спокою, що так само на північнім сході, як і на полудні жеде сго немєнше трудна і важна задача, помиренє, переведенє національно-політичної рівноправности з Русинами, на що вказав речник Руского клубу п. Романчук в розправі над бюджетовою провізориєю і речник Словінців. Особливо з огляду на сусідну Росию вимагає руска справа в Австрії розумної і зручної полагоди, як се також недавно в основній статі в N. fr. Presse, котру ми подали перекладом (а повторив

Бред Гарт.

Скарб в лісі.

перевів М. Боднар.

(Дальше).

»Алеж се не робить жадної ріжницьі?«

»Я знаю — але заждіть!« Теплі мурашки перейшли по його тілі за дотиком єї руки. »Дивіть тепер!« закликала вона.

»Деж?

»Там — чи бачите що!«

»Алеж що?«

»Вас і мене!«

Флемінг глянув на воду, що була тепер спокійна та чиста, і відбила не лишень їх схилєні голови, але також дві клячучі особи побіч себе. На право й ліво від них зносили ся високі ялиці наче стовпи перед вівтаром.

Хвильку панувало глибоке мовчанє; лише дрімливе жужанє великого чміля

відбивалось об єї ухо, а далеко довбав дятель тихо кору дерева. Мимохіть обняв Флемінг стан дівчини, а його уста без сьвідомости вищептали: »Може се скарб, за яким я шукав.

Зі сьміхом зірвалась Тінка, коритце висунулось з єї рук, і Флемінг мусів з трудом добувати єго із дна жерела. Дівчина закотила рукави, щоби йому помочи; хвилю ревно полокали обоє землю, однак з однаким вислідом. На дні коритця не було золота.

»Бачите«, сказав з гумором Флемінг, несправедлива мамона не для мене, що найменше близько шатра вашого батька!«

»Не кажіть тепер сего«, сказала Катінка підхоплючи за слово. Батько забравсь висше в гори. Від коли один поселенець замешкав о три миль звідси, батько каже, що люди занадто дончуть йому по шиї!«

»Чи Ви також підете? спитав з жалем молодий чоловік.

Тінка притакнула і Флемінг мимо-

вільно здихнув. Я хочу ту ще пробувати свого щастя й оголосити право посіданя.

»Ваш батько не буде мав нічо против сего, що найменше не має права!«

»Дійсно можете зробити се, як хочете і так страшно бажаєте шукати золота, відповіла Катінка з відверненим лицем. Щось було такого в єї голосі, що новому, такому чутливому любовникови, справді не подобалось.

»О! Я не хочу наприкряти ся Вашому батькови, сказав з ніжною вічливостию. Він зробив би мені радість, позваляючи мені працювати близько себе!«

»А однак се був би страчений час та труд!«, відповіла сумно.

»Може ваша правда«, сказав Флемінг сумно й не без жалю, »і я також йду сейчас в свою дорогу. Дяка за вашу приязнь! Будьте здорові!« Зібрав свої річи коло жерела, стиснув єї руку й віддалив ся.

(Дальше буде).

її і париский Courier Europeen), виказав п. Барвінський. Австрійське правительство парламентарне повинно ближше і основно приглянути ся рускій справі і чим скорше полагодити її а тим способом і на північній сході держави покінчити національно-політичну боротьбу.

Російський парламентаризм.

Судячи поверховно, можнаб припускати, що парламентаризм в Росії вще не пустив коріня в народі. Бож і чудним стає для нас, коли читаємо на стовпцях часописий ріжні накази і поручення послам, коли засадою парламентаризму є свобода народного представителя не тільки під зглядом фізичної нетикальності, але і своєї діяльності. З другоїж сторони чорносотенні живля насилують свободолюбним послам письма з наказами і погрозами, так що послы стоять наче між молотом а кувалом. Однак се тільки так видає ся. Бо ті всі накази инакше виглядалиб, колиб їх тільки назвати «представленєм» чи «резолуцією» і таке значіне на ділі они і мають, а чорносотенні кліки є такі малознатні, що їх погрозам бояти ся нікому. Зрештою про настрої народних послів оповідають таку билицю:

«Скажіть, ваше превосходительство, — обзиває ся до генерала якась пані, — хиба не можна сю юрбу «мужиків» підкупити? Невжеж справді уряд так мало має гроший, як пишуть?» — «Ні, шановна добродійко! — відказав генерал поважно — сих людей не можна підкупити, і я певен у тому, що як би сюди увійшов баталіон війська, щоб їх розігнати, ні один із послів не покинув би свого місця. Се совість народня промовляє, се — голос російського народу».

В дійсности дума і єї послы мають величезний вплив на найширші маси цілої країни, а російський парламентаризм вже кріпко, непохитно уґрунтований в пересвідченю і дусі народа. Цінними в тім напрямі вказівками є розмова посла Богача з кореспондентом «Гром. Думки»: Останними часами — сказав посол — чимало членів думи спішно виїздить з Петербурга на села гасити спрашну пожежу селянських розрухів, що з кожним днем усе більше і ширше обхоплюють Росію. Між иншими виїхав Іл. Люд. Шраг, посол від Чернигова; днів три перед тим — поїхав Грабовецкий та инші. Деякі з них вже повернулись, як наприклад бесарабский посол Богач — крестянин, що їздив втихомирювати своїх молдованів. Вчора він розповів нам дещо про свої вражіня. Він перш усього ствердив те, що і усі послы кажуть, яким довелось останними часами побачити село.

«Народ страшенно виріс. Немов чудо якесь стало ся з ним за сей місяць. Попереду ледви чи знав хто у нас на селі, що то таке за дума і чого вона збирати меть ся. А тепер кожен свинопас тільки про неї і балакає. Думою тільки й живуть. На пеї одну тільки і надію мають. Кожду чутку про думу ловлять, як манну небесну. Коли почули, що я їду, — то як ті москалики на весні на сонце вилазять, так і вони до свого посла на зу-

стріч полинули. Зо три дни я майже не спав і не їв нічого. А захрип то вже так, що ледви зміг і балакати на останці. За десятки верстов почали збігатись. Ждуть — не дождуть ся, коли дума землі їм дасть. Страшенно ворожо до панів ставлять ся. Ви знаєте, народ у нас дуже забитий і смирний. Перше, за панованя земельних начальників та урядників, ніхто і пиенути не смів проти пана, тепер в них прорвала ся і клекоче уся та злість, що за цілі віки в них назбирала ся. Тільки дума їх і стримує, та й то не всіх, а розумніших, бо в деяких місцях вже почались були погроми. Меніж довело ся і гамувати їх. В Сикурянах, наприклад, напали на волость. Хотіли до тла її зруйнувати за те, що волосні — старшина та писар — за панами руку тягнуть. Мусів на коліна ставати та благати їх, щоб хоч себе пожаліли, коли панів не жалко. Що було сили — доводив їм, що не можна повставати, бо поки дума працює, доти треба сидіти тихо. Слава тобі, Господи, що слухають ся хоч нас, а тоб постріляли, як заяців!»

«Пани, коли пронюхали про се, зараз почали за мною коні присилать. В Окниці, наприклад, робочих на бураках сила-силенна застрайкувала і хотіла погром вчинити. Ніхто з ними нічо подіяти не міг. Али сего посла таки послухали і залишили навіть думку про погром, поки дума працює. За то пани, як таргани, по норах поховались. Запрошує мене наш земский; скоро я приїхав, та й розпитує так солоденько, що дума робить, як наміряєть ся з панською землею обійти ся. Я й розповів єму, яке діло у нас було, що хотять народні послы віддати панську землю тим, хто трудить ся на ній. А він і каже, що проти думи ніхто не піде і сам перший віддасть свою землю селянам, тількиб по справедливости та на якихсь «законних основаніях». А я возьми та й скажи єму жартом: «та без всяких основаній, навіть без зломаного гроша!» Мій пан як стінка побілів, та як скрипне: «тож, каже, грабіж буде!» Так ми і розійшлись.

А селяни коли почули, що правительство хоче думу розігнати, так такий мені «тропар» заспівали, що в мене аж мурахи поза шкірою полізли. Все на панів нахваляють ся, кажуть, що через них землі та волі нам не хотять дати.

«От таке діє ся на селі. Коли пригадаю, що чув там і бачив, то тільки одно й можу сказати: як тільки у тих «звїздоносців та народних нахлібників є хоч крапля розуму в голові, то думи не розженуть. Вона мусить як найшвидче скласти закони про землю і тоді нехай сама розходить ся і нехай поступить ся для кращої. Дотиж — ні кроку назад, ні кроку проти неї».

Австро-угорська квота.

На спільні австро-угорські потреби ішли доси доходи з цла, решту же доплачували із своїх бюджетів обі половини монархії після такого відношеня: Австрія давала 65·5 частий, а Угорщина 44·4. Такий ключ установлено в р. 1867, обчисливши, що само таке є про-

центове відношенє між доходами з податків в обох половинах монархії. Тоді всі податки в Австрії і на Угорщині були цілком однакові, отже такий розділ квоти був цілком оправданий. Однак в слідуючих 40 літах значно змінили ся системи податкові в обох половинах монархії і в Австрії появили ся податки цілком незвісні на Угорщині на примір податок особисто-доходовий. Не можна отже творити квотового ключа з процентового відношеня між сумами обох бюджетових доходів. З тої причини комісія австрійської квотової депутації приймила внесене свого референта бар. Швеґля, аби від тепер взяти за підставу до уложеня ключа число населеня, що є справедливо з тої причини, що єго заможність однакова в обох половинах монархії. Новий ключ буде відповідати процентовому відношеню даваних рекрутів, на котрих удержанє, оуруженє і вправу іде в найбільшій часті спільний бюджет. Австрійська квотова депутация приймила внесене своєї комісії і відповідне письмо вислала до угорської квотової депутації, а до переговорів з нею вислала тіснійший комітет з послів Хлюмецкого, Швеґля, Абрагамовича, Ромберґа, Кайзера, Повшого і Страньского.

Ключ, який предкладає австрійська квотова депутация, виглядає ось як:

Після спису населеня в році 1900 має Австрія населеня 25,921.671, а Угорщина 19,254.559 — отже разом 35,176.230. Коли то послідне число становить 100%, то перше виносить 57·5%, а друге 42·4 процент. Рекрутів Австрія має 49.024, а Угорщина 44.086 — разом 103.100 людей. Отже знов на Австрію випадає 57·3, а на Угорщину 42·7 процент. На тій підставі австрійська депутация квотова предкладає такий ключ: Австрія буде в будучности платити не 65·6, але 57·6%, а Угорщина не 34·4, лише 41·4%, або Австрія о 8 пр. менше, а Угорщина о тільки більше. Дохід з цла не буде ділити ся, лише як доси буде іти в цілости до спільного бюджету, але то лише до того часу, доки не прийде до економічного розділу між обома половинами монархії. Видатки в сім році т. е. від 1. липня 1905 до кінця червня 1906 парламентарно не ухвалені, але покривані задатками, будуть покриті після дотеперішного ключа.

Коли новий ключ буде прийнятий, покаже ся така ріжниця грошева, беру округло числа: Преліміновані на слідуючий рік доходи з цла 116 мільонів корон Полишає ся до розділу 230 мільонів. Після дотеперішного ключа на Австрію випадає 150 мільонів з тисячами, а Угорщину 79 мільонів з тисячами, після нового ключа на Австрію припадає 132, а на Угорщина 97 мільонів — обі квоти з тисячами. Бюджет надзвичайний: на уруженє 75·3 мільонів, а на кредит окупаційний 7·5 мільонів, разом 82·9 мільонів. Після дотеперішного ключа випадає на Австрію 54·38, а на Угорщину 28·52; після ключа нового на Австрію 47·75, а на Угорщину 35·14 мільонів.

Отже разом на всі потреби спільні Австрія платила би менше о 25·05 мільонів корон, а Угорщина о тільки біль-

